

بررسی روند تحولی چگونگی کاربری از تلفن همراه در دانش آموزان دبستانی

مرتضی منطقی *

چکیده

هدف از پژوهش حاضر، بررسی روند تحولی چگونگی کاربری از تلفن همراه در کودکان دبستانی بود. روش پژوهش کیفی، از نوع داده بنیاد است. نمونه مورد مطالعه ۱۱۵ دختر و پسر دبستانی کاربر تلفن همراه بود که در کلاس‌های اول تا ششم دبستان مشغول تحصیل بودند. نمونه‌گیری پژوهش هدف‌مند بود. نتایج پژوهش حکایت از آن دارد که کاربران دختر و پسر تلفن همراه در سال‌های اول دبستان، پس از آشنایی با کاربری‌های تلفن همراه، برخی از کاربری‌های مثبت از تلفن همراه (مانند: استفاده‌های ارتباطی، تفریحی، آموزشی، خدماتی) را دارند، اما در سال‌های آخر دبستان به دلیل عدم بسترسازی فرهنگی لازم برای کاربری مناسب از تلفن همراه در جامعه، مدرسه و خانواده، رفته رفته کاربری آنان به سمت کاربری نامناسب (مانند اتلاف وقت، مزاحمت‌های تلفنی، مردم آزاری، تهاجرجویی، تسهیل روابط دختر و پسر، عشق پیامکی، شارژ کشیدن، بلوتوث بازی، افشای اطلاعات شخصی افراد، کاربری از عکس‌ها و فیلم‌های نامناسب و هرزه‌نگار، پرخاشگری الکترونیکی، یافتن هویت پنهان، سردرگمی هویتی، اعتیاد به تلفن همراه) سوق پیدا می‌کند.

واژگان کلیدی

تلفن همراه، دانش آموز، کاربری تلفن همراه، جامعه، مدرسه، خانواده، پژوهش کیفی

* دانشیار دانشگاه خوارزمی mehran_manteghi@yahoo.com

نویسنده مسؤول یا طرف مکاتبه: مرتضی منطقی

مقدمه

بررسی رشد و گسترش تلفن همراه، حاکی از آن است که تاکنون هیچ فن‌آوری در طول تاریخ بشر به شدت تلفن همراه فراگیر نشده است. بلینا و میسونی (Bellina & Missoni, 2009)، گزارش می‌دهند طی یک مقطع ده ساله (تا سال ۲۰۰۸)، افزایش تلفن همراه، سه برابر سریع‌تر از سیستم‌های مخابراتی دیگر، مانند تلفن ثابت و اینترنت، بوده است.

تلفن همراه از منظرهای مختلفی قابل بررسی است. پلانن (Plant, 2000) و مک‌گویگان (McGuigan, 2005)، در همین رابطه خاطر نشان می‌سازند، تلفن همراه موضوع مطالعه از منظرهای زیست‌شناسی، روان‌شناسی، روان‌شناسی اجتماعی، جامعه‌شناسی، مردم‌شناسی، مطالعات فرهنگی و فلسفه می‌باشد. اما، با وجود چند وجهی بودن تلفن همراه و عرصه‌های گسترده حضور تلفن همراه در جامعه، کارکردها، تبعات و پیامدهای انسانی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و عقیدتی تلفن همراه، مورد بررسی‌های گسترده علمی قرار نگرفته است. با وجود کم توجهی که محققان و پژوهشگران مسایل انسانی و اجتماعی به مقوله فن‌آوری تلفن همراه داشته‌اند، گسترش گسترده تلفن همراه در اقصای مختلف جامعه از سویی و فرصت‌ها و تهدیدهای نهفته در بطن آن از سویی دیگر، امر غیر قابل کتمان است که باید بدان پرداخت.

جذابیت‌های گسترده تلفن همراه سبب شده است که هم‌زمان با خانواده‌ها، فرزندان آنها نیز متوجه تلفن همراه شوند. خانواده‌ها به دلایل متعددی، مانند: افزایش ایمنی فرزندان، پرکردن خلأ حضور خویش نزد فرزند با ارتباط تلفنی، جبران کمبود محبت، تفاخرجویی، سرگرم شدن فرزند با بازی‌های تلفن همراه و نظایر آن، از تهیه خط تلفن همراه برای فرزندشان استقبال می‌کنند و فرزندان نیز به دلیل نوجویی، نوگرایی، هیجان‌جویی و هیجان‌طلبی، خودنمایی، مدگرایی و مانند آن، متوجه تلفن همراه می‌گردند.

مضاف بر جذابیت‌های مقدمانی فن‌آوری تلفن همراه برای کودکان و نوجوانان، با نزدیک شدن نوجوانان به سن بلوغ، برخی از ویژگی‌های روان‌شناختی جدید در جوان بروز و نمود پیدا می‌کند که فن‌آوری‌های ارتباطی جدید به خوبی قادر به پوشش دادن این ویژگی‌ها هستند. برخورداری از تلفن همراه، به نوعی پاسخ مثبتی برای تأیید هویت مستقل جوان به شمار می‌آید، زیرا دارا شدن تلفن همراه، به نوعی بیانگر پذیرفته شدن جوان در جهان بزرگ‌سالان و تجربه استقلالی است که جوان تشنه آن می‌باشد. از سوی دیگر تلفن همراه با کاربری‌های مختلف

خویش به ارضای هیجان جویی جوان می‌انجامد و جوانان با برخورداری از تلفن همراه، به نوعی اعتبار اجتماعی خویش را مورد تأکید قرار می‌دهند و دانش‌آموزانی که از گوشی‌های به روزتر و پیشرفته‌تری برخوردارند، ضمن احساس روی خط مد بودن، احساس اعتبار اجتماعی بیشتری می‌کنند. از سوی دیگر، دانش‌آموزانی که فاقد تلفن همراه هستند، به همین دلیل، بعضاً ممکن است، نزد دوستان‌شان احساس حقارت و کهتری کنند.

با توجه به آن که فن‌آوری‌های ارتباطی پیشرفته (از جمله تلفن همراه)، حاوی ترکیبی از فرصت‌ها و تهدیدها هستند. بنابراین، ضرورت دارد که اولیا، اولیای آموزشی و مسؤولان فرهنگی جامعه، با توجه به گرایش و استقبال گسترده کودکان، نوجوانان و جوانان از فن‌آوری‌های جدید، دست به بسترسازی‌های فرهنگی لازم زده، بکوشند با افزایش فرصت‌های این فن‌آوری‌ها، از میزان تهدید آنها بکاهند. اما بررسی واکنش خانواده‌ها، مسؤولان آموزش عمومی و فرهنگی کشور در برخورد با کاربری دانش‌آموزان از تلفن همراه، دال بر آن است که آنان از بسترسازی لازم در این جهت به میزان زیادی غفلت ورزیده‌اند.

با ورود تلفن همراه به مدارس، دانش‌آموزان در عین برخورداری از مزایای آموزشی تلفن همراه، دست به کاربری‌های نامناسبی از تلفن همراه زدند که برخی از مشکلات تربیتی و آموزشی را به همراه داشت (Frieser, 2009, Diamantes, 2010, Raskauskas, 2010, Nicol & Fleming, 2010). مسأله اخیر سبب شد، تا اولیای آموزشی برخی از کشورهای جهان با چشم پوشیدن از فواید آموزشی تلفن همراه، ورود آن را به مدارس ممنوع اعلان کنند. توماس و مک‌گی (Thomas & Mc Gee, 2012) در گزارش پژوهش خویش خاطر نشان می‌سازند، در حال حاضر، استفاده از تلفن همراه به دلیل کاربری‌های نامناسب در سطح کلاس، مانند چت کردن، تقلب کردن، زورگیری الکترونیکی و استفاده از ادبیات هرزه‌نگار، در سطح ۶۹٪ از مدارس ممنوع اعلان شده است. اما، برخی از اولیای آموزشی و فرهنگی جوامع دیگر، در برخوردی اثباتی کوشیدند، تا از سویی با افزودن فرصت‌های کاربری تلفن همراه در نظام آموزشی و از سوی دیگر با بسترسازی‌های لازم در جهت کاهش تبعات کاربری نامناسب برخی از افراد از تلفن همراه، امکان استفاده از این فن‌آوری کارآمد را از نظام آموزشی (و در مرتبه بعد از جامعه) سلب نکنند. از این رو، اولیای فرهنگی جوامع مزبور هم‌زمان با اتخاذ راهکارهای سخت‌افزاری و نرم‌افزاری درصدد ایجاد بسترهای مناسب برای کاربری بهینه از تلفن همراه برآمده‌اند (Johnson

(Kritsonis, 2007) &. در جوامع اخیر، تهیه تلفن‌های همراه ساده‌ای که بدون داشتن بلوتوث و تنها با داشتن چند شماره تماس، امکان ارتباط کودک و نوجوان را با اولیا و نزدیکانش مسیر می‌سازد و ارایه نرم‌افزارهای خاصی که اولیا را قادر به کنترل نسبی کاربری فرزندش از تلفن همراهش می‌کند، به کمک اولیا آمده است. مضاف بر این، روشنگری و ارایه خدمات لازم جهت مقابله با آسیب‌های احتمالی تلفن همراه در سطح نظام آموزشی (و کلاً جامعه)، از سوی اولیای آموزشی مدارس فضای مناسب‌تری را برای کاربران کودک و نوجوان تلفن همراه پدید آورده است (Morrison, 2009, Yilmaz, 2011, Roberts-Pittman et al., 2012). به شکل مشابهی تدوین قوانینی که کاربری غیرمجاز و آسیب‌زا از تلفن همراه را ممنوع اعلان کرده، انجام آن را جرم قانونی می‌داند، مورد توجه قرار گرفته و به کار گرفته شده‌اند (Consortium for School Networking, 2011, Uhler & Smith, 2012).

آنچه از آن یاد شد، ماحصل برخی از پژوهش‌های انجام شده در مورد تبیین چگونگی کاربری کودکان، نوجوانان و جوانان از تلفن همراه بود. نظریه‌پردازی‌هایی هم که در این پژوهش در تبیین رفتار کودکان و نوجوانان می‌توانند مورد استفاده قرار گیرند، نظریه تحول ذهنی و اخلاقی ژان پیاژه^۱، نظریه تحولی هانری والن^۲ و نظریه اریک اریکسون^۳ می‌باشند.

پیاژه در نظریه تحول ذهنی خویش، از مقطع سنی ۲ تا ۱۱ سال با عنوان دوره پیش عملیاتی و عملیاتی یاد می‌کند (Crin, 2000). در این مقطع سنی کودکان از تفکری عینی و اخلاقی دیگر پیرو برخوردارند. این کودکان اولاً به دلیل دیگر پیروی اخلاقی که از آن برخوردارند و ثانیاً به سبب نداشتن تفکر انتزاعی که موجبات فقدان تفکر انتقادی آنان را فراهم می‌آورد، مستعد پذیرش بی‌چون و چرای محصولات فرهنگی هستند که به آنان ارایه می‌گردد. بنابراین، به سادگی می‌توان نتیجه گرفت، در صورت عدم بسترسازی فرهنگی لازم برای کاربری دانش‌آموزان دبستانی از تلفن همراه، کودکان و نوجوانان دختر و پسر دبستانی در جریان استفاده از تلفن همراه‌شان، در عمل خود را با مصرف محصولات فرهنگی غرب مواجه می‌بینند و به تدریج به سمت پذیرش محصولات اخیر (که اتفاقاً این تولیدات با تحول زیستی بلوغ جوانان نیز تناسب دارد) و نظام ارزشی که در بطن آنها نهفته است، متمایل می‌گردند.

---

1. Piaget
2. Wallon
3. Erikson

هانری والن هم در نظریه تحولی خویش از سن نفی و انکار نوجوانان در آستانه بلوغ یاد می‌کند. از نظر والن نوجوان برای تأیید شخصیت مستقل خویش، دست به نفی اولیای خود می‌زند و با این نفی، در عمل درصدد تأیید هویت مستقل خویش برمی‌آید (Crim, 2000). بنابراین، با توجه به مقابله و ستیز نسبی نوجوان که اقتضای طبیعی سن وی در آستانه بلوغ است، انتظار مقابله دانش‌آموز با اولیای مدرسه و پدر و مادرش، امر دور از ذهنی نیست.

از منظر نظریه اریکسون نیز نوجوانان و جوانان در مقطع سنی ۱۲ تا ۱۸ سال، به دنبال شکل دادن به هویت خویش هستند و در صورت عدم تحقق این امر، آنان به پراکندگی نقش دچار می‌شوند (Santroc, 2005). بنابراین، به نظر می‌رسد، در صورت کوتاهی و تعلل در بسترسازی فرهنگی برای کاربری بهینه و مناسب از تلفن همراه، باید انتظار سردرگمی هویتی کاربران نوجوان تلفن همراه را داشت.

با توجه به آنچه از آن یاد شد، بررسی روند تحولی چگونگی کاربری از تلفن همراه در کودکان دبستانی به عنوان هدف تحقیق، مد نظر قرار گرفت و در این جهت اقدام شد. سؤال پژوهش حاضر نیز به شرح زیر است:

روند تحولی کاربری از تلفن همراه و امکانات جانبی آن در سطح دانش‌آموزان دختر و پسر دبستانی چگونه است؟

روش

گاهی پژوهشگران حوزه‌های انسانی با مسأله‌ها و پرسش‌هایی روبه‌رو می‌شوند که امکان پاسخ‌گویی آنها با کمک روش‌های معمول پژوهش میسر نیست. معمولاً در این پرسش‌ها، مؤلفه‌ها و مفاهیمی وجود دارند که نمی‌توان، به راحتی آنها را تعریف کرد، یا سابقه‌ای از موارد مشابه آنها در متون قبلی وجود ندارد و براین اساس نمی‌توان، فرضیه‌ای تدوین کرد و در نتیجه نمی‌توان به آزمون فرضیه پرداخت. پژوهش کیفی برای پاسخ به شرایط اخیر، مناسب‌ترین گزینه است (Strauss & Corbin, 1998). پژوهش حاضر نیز یک، پژوهشی کیفی است.

از آنجا که آموزش و پرورش ورود تلفن همراه به مدارس را در سال ۱۳۸۵ ممنوع اعلان کرده است، اعضای گروه تحقیق بعضاً برای ورود به مدارس با مشکل مواجه بودند، زیرا برخی از اولیای مدارس، تحقیق در این زمینه را به نوعی مؤید تأیید تلفن همراه می‌دانستند. از این رو جمعیت مورد

بررسی پژوهش، ضمن انتخاب از سطح معدودی از مدارس تهران و کرج که حاضر به همکاری با گروه تحقیق شدند، از سطح پارک‌ها و مراکز عمومی (مانند مراکز خرید) شهرهای مزبور انتخاب شدند. البته در جریان مصاحبه با دانش‌آموزان در سطح جامعه نیز غالباً اولیا راضی به گفت‌وگوی مصاحبه‌گران با فرزندانشان نشده، از این کار ممانعت به عمل می‌آوردند.

در تحقیق کیفی، مشخص کردن حجم نمونه رابطه مستقیم با تصمیم‌گیری و قضاوت محقق دارد و قواعد از قبل تعیین شده‌ای در این ارتباط وجود ندارد. پاتون معتقد است که شیوه ایده‌آل نمونه‌گیری آن است که تا رسیدن به اشباع نظری، به انتخاب موارد ادامه داد. در این حالت دیگر اطلاعات جدیدی به دست نمی‌آید. او انتخاب موارد بیشتری را توصیه کرده است، به این معنا که وقتی موارد جدید به تکرار اطلاعات پیشین برسند، اعتبار یافته‌های قبلی افزایش می‌یابد (Strauss & Corbin, 1998). در پژوهش حاضر، با توجه به ضرورت بررسی دانش‌آموزان دختر و پسر ۶ پایه دبستان و با عنایت به کارآیی متفاوت گوشی کاربران (که برخی ساده بوده، امکان عکس برداری و بلوتوث را ندارند، اما برخی چنان پیشرفته‌اند که حتی بدون فیلترشکن، اطلاعات مورد نیاز کاربر را از هر سایتی دانلود می‌کنند)، مدت زمان کاربری کاربران (که برخی در آغاز کاربری، واکنش افراطی نسبت به کاربری از گوشی خود نشان می‌دهند، ولی در گذر زمان، این واکنش افراطی تعدیل می‌شود) و عامل بلوغ (که برخی از دانش‌آموزان به بلوغ جنسی خویش رسیده و برخی نرسیده‌اند)، در مجموع ۵۵ پسر و ۶۰ دختر دانش‌آموز از کلاس‌های اول تا ششم دبستان طی ماه‌های فروردین تا خرداد سال ۱۳۹۲ مورد بررسی قرار گرفتند.

یافته‌ها

در این قسمت، پس از ارائه توصیفی از چگونگی کاربری دانش‌آموزان دبستانی از تلفن همراه و یادآوری کاربری‌های مثبت و منفی که دانش‌آموزان دختر و پسر از تلفن همراه دارند، نتایج بررسی تحولی چگونگی کاربری دانش‌آموزان دختر و پسر دبستانی از تلفن همراه، ارائه خواهد شد.

در بررسی کاربری‌های مناسبی که دختران و پسران دبستانی از تلفن همراه دارند، به ترتیب استفاده‌های ارتباطی، تفریحی، آموزشی، تحقیقاتی، خدماتی و دینی از سوی مصاحبه‌شوندگان عنوان شده است. کاربری‌های فنی از تلفن همراه (که بیشتر در سطح پسران مشاهده می‌شود) و

آشنا شدن با سایر فن‌آوری‌های ارتباطی پیشرفته (مانند اینترنت)، موارد مهم دیگری است که در کاربری از تلفن همراه توسط دانش‌آموزان دبستانی ملاحظه می‌گردد.

در بررسی کاربری‌های نامناسبی که نوجوانان دختر و پسر از تلفن همراه دارند، مشخصاً از سوی مصاحبه‌شوندگان، دو مجموعه آرایه شده است. مجموعه نخست از مواردی هستند که پیشتر هم به شیوه‌های دیگر در سطح نوجوانان مرسوم بودند. اما مجموعه دوم از مواردی هستند که عمدتاً با توجه به امکانات تلفن همراه صورت پذیرفته‌اند. در مجموعه نخست می‌توان از موارد: کاربری از تلفن همراه به مثابه عاملی برای اتلاف وقت، مزاحمت‌های تلفنی، مردم‌آزایی و ایدای دیگران، خرافه‌گرایی، تفاخرجویی و تسهیل روابط دختر و پسر یاد کرد و در مجموعه بعد می‌توان از موارد: عشق پیامکی، شارژ کشیدن، بلوتوث بازی با افراد غریبه، افشای اطلاعات شخصی افراد، کاربری از متن‌های مکتوب، تصویری و کلیپ‌ها و فیلم‌های نامناسب و هرزه‌نگار، زورگیری الکترونیکی^۱ و اعتیاد به تلفن همراه یاد کرد. مضاف برآنچه از آن یاد شد، تحولات هنجاری شدیدی که در سطح نوجوانان و جوانان جامعه قابل ملاحظه است، سبب شده است که بعضاً دانش‌آموزان (خاصه دانش‌آموزان دختر) مقابله با اولیای مدرسه را برای خود به مثابه یک کلاس تلقی کرده، بکوشند تا با تخطی از دستورات آنان مبنی بر ممنوعیت تلفن همراه در محیط مدرسه، از تلفن همراهشان در مدرسه سود ببرند و با اتکا به این فن‌آوری، در عمل در سطح مدرسه خودشان، مدرسه پنهانی پدید بیاورند که در آن مبادله انواع متن‌های مکتوب، تصویری و کلیپ‌ها و فیلم‌های نامناسب و هرزه‌نگار ملاحظه می‌شود. علاوه بر این، دانش‌آموزان دختر و پسر برای مقابله با اعمال نظارت اولیا و اولیای آموزشی خویش، با توسل و تمسک به مواردی مانند استفاده از دو یا چند سیم کارت، دارا بودن دو یا چند تلفن همراه، استفاده از متخصصان تلفن همراه برای رمزگذاری تلفن همراهشان و یا تغییر نام دوست جنس مخالفشان به افراد هم جنس و نظیر آن، در عمل شکل‌گیری هویت پنهانی را در خود محقق سازند، هویتی که به جز دوستان بسیار صمیمی و نزدیک؛ اولیا، دوستان خانوادگی و فامیل و اولیای آموزشی دانش‌آموزان از آن بی‌خبر و بی‌اطلاع هستند.

افت درسی و برخی از آسیب‌های دیگر (مانند: آسیب‌های زیستی، کاهش تعامل‌های اجتماعی، القاءات سیاسی و عقیدتی کاربری از بازی‌های تلفن همراه، تحول ارزشی در پی کاربری از متن‌ها،

تصاویر و کلیپ‌های نامناسب، سردرگمی هویتی کاربران، بعضی از آسیب‌های روان‌شناختی و جابه‌جایی فرهنگ بصری با فرهنگ مکتوب)، از دیگر تبعات منفی کاربری از تلفن همراه به شمار می‌روند که اگرچه دانش‌آموزان رأساً به گزارش آن مبادرت نورزیده‌اند، ولی به شکل نظری در ارتباط با کاربران نوجوان و جوان تلفن همراه مطرح گردیده است. در ادامه، با توجه به یافته‌های حاصل از مطالعه انجام شده، این اطلاعات طی ۵ جدول ارائه می‌شود.

جدول ۱. انواع کاربری دانش‌آموزان دختر و پسر از تلفن همراه

انواع کاربری از تلفن همراه	اول دبستان	دوم دبستان	سوم دبستان	چهارم دبستان	پنجم دبستان	ششم دبستان
برقراری ارتباط تلفنی	*	*	*	*	*	*
پیامک	*	*	*	*	*	*
بازی و سرگرمی	*	*	*	*	*	*
دیدن عکس	*	*	*	*	*	*
دیدن فیلم	*	*	*	*	*	*
موسیقی	*	*	*	*	*	*
گرفتن عکس	*	*	*	*	*	*
رادیو	*	*	*	*	*	*
پیامک بازی	*	*	*	*	*	*
فیلم‌برداری	*	*	*	*	*	*
چت (گفت‌وگویی) پیامکی (با دوستان هم‌جنس)	*	*	*	*	*	*
استفاده در انجام تحقیقات درسی (مثلاً تهیه عکس‌های علمی)	*	*	*	*	*	*
استفاده از بلوتوث	*	*	*	*	*	*
استفاده از آهنگ‌های پیشواز	*	*	*	*	*	*
ساعت	*	*	*	*	*	*

ادامه جدول ۱. انواع کاربری دانش‌آموزان دختر و پسر از تلفن همراه

ششم دبستان	پنجم دبستان	چهارم دبستان	سوم دبستان	دوم دبستان	اول دبستان	انواع کاربری از تلفن همراه
*	*	*	*			چراغ قوه
*	*	*	*			دفتر تلفن / دفتر یادداشت
*	*	*				ماشین حساب
*	*	*				استفاده از نقشه
*	*	*				ضبط صدا
*	*	*				شرکت در مسابقات (مانند مسابقات ایرانسل)
*	*	*				استفاده از موسیقی‌های غیرمجاز و بد
*	*	*				فخر فروشی با گوشی‌های مدل بالا
*	*	*				ایجاد مزاحمت (سرکار گذاشتن دیگران)
*	*	*				آشنا شدن با سایر فن‌آوری‌ها (مانند دانلود بازی یا آهنگ گوشی از اینترنت)
*	*	*				استفاده از اینترنت
*	*	*				عشق پیامکی (ارسال پیامک‌های عاشقانه برای جنس مخالف)
*	*	*				چت (گفت‌وگویی اینترنتی (با دوستان)
*	*	*				چت (گفت‌وگویی پیامکی (با دوست جنس مخالف)
*	*	*				کاربری از تصاویر نامناسب (غالباً هرزه‌نگار)
*	*	*				کاربری از کلیپ‌های نامناسب (غالباً هرزه‌نگار)
*	*	*				قل‌گذاری (برای حفاظت از اطلاعات مورد نظر)
*	*	*				استفاده از فایل‌های پنهان
*	*	*				دور زدن اولیا
*	*	*				استفاده از حافظه (رم) جانبی
*	*	*				استفاده هم‌زمان از دو سیم کارت
*	*	*				استفاده هم‌زمان از دو تلفن همراه
*	*	*				شکل‌گیری هویت پنهان
*	*	*				جی پی اس
*	*	*				تحقیق با استفاده از اینترنت
*	*	*				قرار ملاقات با دوست جنس مخالف

ادامه جدول ۱. انواع کاربری دانش‌آموزان دختر و پسر از تلفن همراه

ششم دبستان	پنجم دبستان	چهارم دبستان	سوم دبستان	دوم دبستان	اول دبستان	انواع کاربری از تلفن همراه
*	*					کاربری از داستان‌های اینترنتی نامناسب (غالباً هرزه‌نگار)
*	*					دانلود تصاویر و کلیپ‌های نامناسب از اینترنت (غالباً هرزه‌نگار)
*	*					گرفتن عکس‌های زشت از دیگران
*	*					فیلم‌برداری از اتفاق‌های مدرسه (مانند دعوی دختران دانش‌آموز)
*	*					گرفتن عکس از افراد نامحرم و گذاشتن آن روی اینترنت
*	*					سرزدن به شبکه‌های اجتماعی (فیس بوک)
*	*					استفاده از یوتیوب
*	*					وب گردی
*	*					تهیه و تولید پیامک‌های بی‌ادبانه
*	*					معتاد شدن به تلفن همراه
*	*					بلوتوث بازی با افراد غریبه (در اماکن شلوغ)
*	*					ایجاد مزاحمت برای سازمان‌های مختلف (مانند پلیس و آتش نشانی)
*	*					پرخاشگری الکترونیکی (مانند ارسال فحش)
*	*					شارژ کشیدن از جنس مخالف (دختران)

همان‌گونه که از اطلاعات جدول ۱، برمی‌آید، استفاده دانش‌آموزان از تلفن همراه در سال‌های ابتدایی مدرسه، عمدتاً آشنایی با کاربری‌های مختلف این فن‌آوری می‌باشد. دختران و پسران دانش‌آموز در ادامه، پس از آشنایی نسبی با کاربری‌های تلفن همراه‌شان، برخی از کاربری‌های ارتباطی، تفریحی، آموزشی و خدماتی را از فن‌آوری تلفن همراه دارند، اما در مجموع به دلیل عدم بسترسازی فرهنگی مناسب در جامعه، مدرسه و خانه، به استفاده‌های آنان کاربری‌های نامناسب و آسیب‌زا نیز در سال‌های آخر مدرسه، افزوده می‌گردد.

جدول ۲. محتوای پیامک‌های رد و بدل شده دانش‌آموزان دختر و پسر

ششم دبستان	پنجم دبستان	چهارم دبستان	سوم دبستان	دوم دبستان	اول دبستان	محتوای پیامک‌های رد و بدل شده دانش‌آموزان
*	*	*	*	*		پیامک در ارتباط با خانواده
*	*	*	*	*		پیامک در ارتباط با اطرافیان
*	*	*	*	*		پیامک در ارتباط با دوستان (پرسش از تکالیف درسی)
*	*	*	*			پیامک در ارتباط با دوستان (تعمیق روابط عاطفی و دوستانه)
*	*	*	*			چت (گفت‌وگویی) پیامکی با دوستان در مورد مسایل درسی، عاطفی و اجتماعی
*	*	*	*			ارسال جوک (طنز)
*	*	*				ارسال جوک‌های بی‌تربیتی
*	*	*				ایجاد مزاحمت (سرکار گذاشتن)
*	*	*				شرکت در مسابقات (مانند مسابقات ایرانسل)
*	*	*				پیامک به جنس مخالف (عشق پیامکی)
*	*					چت (گفت‌وگویی) پیامکی با جنس مخالف
*	*					گذاشتن قرار ملاقات با دوست جنس مخالف
*	*					تهیه و تولید پیامک‌های خنده‌دار
*	*					تهیه و تولید پیامک‌های نیش‌دار
*						ارسال پیامک‌های پرخاشگرانه (مانند: فحش دادن) (پسران)

بررسی اظهارات جمعیت مورد بررسی، حکایت از آن دارد که دانش‌آموزان دختر و پسر در آغاز، اولین پیامک‌های خویش را در ارتباط با افراد خانواده و دوستان‌شان شروع می‌کنند.

مضامین پیامک‌های رد و بدل شده بین دوستان در کلاس‌های دوم دبستان، عمدتاً پرسش از تکالیف درسی است که معلم کلاس برای آنان تعیین کرده است. با افزایش سطح سنی بچه‌ها و افزایش مهارت‌های نوشتاری آنان، پیامک‌های عاطفی (خاصه در سطح دختران) بین دوستان افزایش می‌یابد و گاهی ارسال پیامک‌هایی که ارتباط دوستان را در غیاب یکدیگر فراهم می‌کند، به چت (گفت‌وگویی) کردن‌های پیامکی می‌رسد.

با افزایش سن کاربران تلفن همراه، علاوه بر دوستان، همکلاسی و نوجوانان هم جنس فامیل (مانند پسرخاله، دخترعمه و نظایر آن)، نوجوانان غیر هم‌جنس فامیل هم به عرصه افرادی که می‌توان با آنها دست به ارتباط پیامکی و چت‌های (گفت‌وگوهای) پیامکی زد، اضافه می‌شود و سرانجام در دانش‌آموزان کلاس‌های چهارم به بعد، ارسال پیامک از سوی کاربران دختر و پسر برای جنس مخالف، آغاز می‌گردد.

در ادامه، پیامک‌های عاشقانه (غالباً از سوی دختران)، با شماره‌گیری‌های تصادفی برای یافتن دوست جنس مخالف شروع می‌شود و پیامک‌های عاشقانه ارسالی، با هدف ایجاد روابط دوستانه بین دو جنس، ایفای نقش می‌کنند. تولید پیامک‌های طنزآمیز و هیجان‌جویانه، توسط برخی از دانش‌آموزان گزارش شده است.

برخی از دانش‌آموزان دختر کلاس ششم دبستان گزارش می‌کنند که آنان پس از آشنایی با پسرها، از آنان شارژ^۱ می‌کشند. معدودی از پسران هم بیان داشته‌اند که آنان از پیامک‌های پرخاشگرانه سود برده، مثلاً در جریان پیامک‌شان، همکلاسی‌های خود را تهدید کرده یا به دوست دخترشان فحش و ناسزا گفته‌اند.

---

۱. اصطلاح شارژ کشیدن به سوءاستفاده مالی فرد از جنس مخالف گفته می‌شود. در حالت اخیر، غالباً پسران برای تأمین پول شارژ تلفن جنس مخالف‌شان، با ارسال شارژ برای او، وی را به ادامه ارتباط با خودشان تشویق و ترغیب می‌کنند.

جدول ۳. محتوای گالری عکس دانش آموزان دختر و پسر

محتوای گالری عکس دانش آموزان	اول دبستان	دوم دبستان	سوم دبستان	چهارم دبستان	پنجم دبستان	ششم دبستان
تصاویر خانوادگی	*	*	*	*	*	*
تصاویر کارتونی	*	*	*	*	*	*
تصاویر طبیعت	*	*	*	*	*	*
تصاویر عروسک و بچه (دختران)	*	*	*	*	*	*
تصاویر ماشین، موتور، هواپیما (پسران)	*	*	*	*	*	*
عکس دوستان	*	*	*	*	*	*
تصاویر ورزشکاران، خوانندگان و هنرپیشه‌های داخلی	*	*	*	*	*	*
تصاویر حوادث	*	*	*	*	*	*
تصاویر دینی (مذهبی)	*	*	*	*	*	*
تصاویر دختر و پسر	*	*	*	*	*	*
تصاویر عاشقانه (قلب، بوسه)	*	*	*	*	*	*
تصاویر ورزشکاران، خوانندگان و هنرپیشه‌های خارجی	*	*	*	*	*	*
عکس‌های گرفته شده از دختران و زنان در بیرون (پسران)	*	*	*	*	*	*
تصاویر نیمه برهنه	*	*	*	*	*	*
تصاویر برهنه	*	*	*	*	*	*

دانش آموزان کاربر تلفن همراه، از سال‌های نخست دبستان، با توجه به امکان تهیه گالری عکس، دیدن فیلم و شنیدن آهنگ که گوشی آنان در اختیارشان قرار می‌دهد، درصدد برمی‌آیند تا در درجه اول با بلوتوث و در درجه دوم با استفاده از اینترنت، عکس‌ها، کلیپ‌ها و آهنگ‌های مورد نظرشان را گردآوری کرده، و مورد استفاده قرار بدهند.

مبادلات بلوتوثی دانش آموزان دختر و پسر در سال‌های اولیه دبستان، معطوف به اعضای خانواده و فامیل‌های نزدیک آنان است. با گذر زمان و افزایش سن کودکان، رد و بدل کردن محتویات گوشی آنان با دوستان و همکلاسان و بچه‌های هم‌جنس فامیل و سپس بچه‌های

غیرهم‌جنس فامیل و سرانجام دوست جنس مخالف می‌رسد. مضامین این بلوتوت‌ها نیز تحولی کیفی را در خود به نمایش نهاده، با نزدیک شدن نوجوانان دختر و پسر به سن بلوغ، از مضامینی عاشقانه و بعضاً نامناسب برخوردار می‌شوند. بعضی از دانش‌آموزان مصاحبه شده کلاس ششم دبستان، اظهار می‌دارند که عرصه رد و بدل کردن بلوتوت آنان از دوست و آشنا و دوست جنس مخالف گذشته، آنان در محل‌های شلوغ، دست به بلوتوت بازی با افراد غریبه می‌زنند.

توصیف محتویات گالری عکس تلفن همراه افراد مصاحبه شده، دلالت بر آن دارد که اگر چه تصاویر اولیه رد و بدل شده و گالری عکس دانش‌آموزان، مواردی مانند ماشین، موتور، هواپیما و اسلحه (در پسران) و گل، عروسک و عکس کودک (در دختران) است، اما با افزایش سن آنان، مضامین گالری عکس آنها تحت تأثیر بلوغ و فضای مجازی که آنان با آن طرف هستند، به تدریج به سمت مضامین مذهبی، هیجان‌جویانه (مانند ورزشی، دوربین مخفی و طنز)، چهره‌های مشهور جامعه (مانند بازیگران سینمایی، خوانندگان، ورزشکاران)، مسایل عاشقانه و روابط نزدیک دو جنس (نظیر عروسی) کشیده می‌شود و سرانجام تصاویر نامناسب و هرزه‌نگار، قسمت قابل‌تأملی از گالری عکس دانش‌آموزان دختر و پسر را (که غالباً در پوشه‌های پنهان، گوشی‌های رمزدار و یا سیم کارت جانبی آنان نگه‌داری می‌شوند)، به خود اختصاص می‌دهد. به تعبیر دیگر، در سال‌های آخر مدرسه، ترکیب تصاویر گالری عکس دانش‌آموزان، شامل تصاویر عروسک (در دختران)، طبیعت، ماشین، موتور و هواپیما (در پسران)، عکس بازیگران سینمایی، خوانندگان، ورزشکاران داخلی (و بعداً خارجی) و تصاویر نامناسب و اندکی مذهبی است؛ اما رشد حجم تصاویر نامناسب، بیشتر از تصاویر خنثی و مثبت و مناسب می‌شود.

جدول ۴. محتوای کلیپ‌های دانش‌آموزان دختر و پسر

ششم دبستان	پنجم دبستان	چهارم دبستان	سوم دبستان	دوم دبستان	اول دبستان	محتوای کلیپ‌های دانش‌آموزان
*	*	*	*	*	*	کلیپ‌های کارتونی
*	*	*	*	*	*	کلیپ‌های انیمیشن
*	*	*	*	*	*	فیلم‌های کوتاه از مناسبت‌های خانوادگی (جشن، تولد)
*	*	*	*	*	*	کلیپ‌های طنز
*	*	*	*	*	*	کلیپ‌های هیجانی (دوربین مخفی)
*	*	*	*	*	*	فیلم‌های کوتاه فوتبالی (پسران)
*	*	*	*	*	*	فیلم‌های کوتاه از هنرپیشه‌ها و خوانندگان داخلی
*	*	*	*	*	*	اتفاق‌های مدرسه (که فیلم‌برداری شده‌اند)
*	*	*	*	*	*	فیلم‌های کوتاه از هنرپیشه‌ها و خوانندگان خارجی
*	*	*	*	*	*	فیلم‌های ماهواره‌ای
*	*	*	*	*	*	کلیپ‌های یوتیوب
*	*	*	*	*	*	کلیپ‌های نیمه برهنه
*	*	*	*	*	*	کلیپ‌های اجتماعی - سیاسی (پسران)
*	*	*	*	*	*	کلیپ‌های برهنه (خفن)
*	*	*	*	*	*	کلیپ‌های خفن خوف

بررسی محتوای کلیپ‌های دانش‌آموزان دختر و پسر کاربر تلفن همراه حکایت از آن دارد که محتوای این کلیپ‌ها در ابتدا موارد کارتونی، انیمیشنی، ورزشی (برای پسران) و عاطفی و خانوادگی (برای دختران)، است. با افزایش سن کودکان، از میزان کلیپ‌های کارتونی و بچه‌گانه آنان کاسته شده، بر میزان کلیپ‌های مبتنی بر هیجان‌جویی (ورزشکاران، خوانندگان، هنرپیشه‌ها، طنز و دوربین مخفی) و عاشقانه افزوده می‌شود و در ادامه همین روند، کلیپ‌هایی که معطوف به روابط دو جنس هستند، با سوق یافتن به سمت روابط جسمانی، برای کاربرانشان در نقشی تحریک‌آمیز ظاهر می‌شوند.

کاربری از کلیپ‌های سیاسی - اجتماعی (در پسران) و مذهبی (در دختران) نیز در معدودی از کاربران سال‌های آخر دبستان گزارش شده است که از فراوانی چندانی برخوردار نیست.

جدول ۵. محتوای آهنگ‌های مورد استفاده دانش‌آموزان دختر و پسر

ششم دبستان	پنجم دبستان	چهارم دبستان	سوم دبستان	دوم دبستان	اول دبستان	آهنگ‌های مورد استفاده دانش‌آموزان
*	*	*	*	*	*	آهنگ‌های بچه‌گانه
*	*	*	*	*	*	آهنگ‌های مجاز
*	*	*	*	*	*	آهنگ‌های پیشواز
*	*	*	*	*	*	آهنگ‌های مذهبی (نوحه)
*	*	*	*	*	*	آهنگ‌های رادیو
*	*	*	*	*	*	آهنگ‌های عاشقانه
*	*	*	*	*	*	آهنگ‌های غمگین
*	*	*	*	*	*	آهنگ‌های غیرمجاز
*	*	*	*	*	*	آهنگ گروه‌هایی مانند زد بازی
*	*	*	*	*	*	آهنگ‌های خارجی

بررسی آهنگ‌های مورد استفاده دانش‌آموزان دختر و پسر دبستانی نیز حکایت از آن دارد که اگرچه آهنگ‌هایی که آنان در ابتدا در گوشی خود نگه داشته و از آنها استفاده می‌کنند، آهنگ‌های بچه‌گانه و در مجموع آهنگ‌های مجاز است، اما آنان با تجربه آهنگ‌های پیشواز، مذهبی و مجاز رادیو و تلویزیون، رفته رفته به سمت کاربری از آهنگ‌های غیرمجاز زیرزمینی داخلی، لوس آنجلسی و در موارد معدودی آهنگ‌های خارجی روی می‌آورند. برخی از نکات مهم دیگری که در جریان پژوهش مشخص شد و یادآوری آن لازم می‌نماید، به شرح زیر است:

بلوتوث یواشکی دانش‌آموزان دبستانی از گوشی پدر و مادر برای خودشان، استفاده از متخصصان کافی‌نت‌ها و گیم‌نت‌ها برای ریختن اطلاعات مورد نیاز در گوشی یا رمزگذاری گوشی و فایل‌های مورد نظر، شکل‌گیری پدیده شارژ کشیدن (از جنس مخالف) در دانش‌آموزان دبستانی، شکل‌گیری هویت پنهان در دانش‌آموزان دختر و پسر دبستانی، تولید محتوا به صورت تهیه پیامک (مانند پیامک‌های قومیتی و جنسی) و عکس و فیلم‌برداری از موارد مورد توجه (مانند خوابیدن معلم سرکلاس یا دعوای دخترها در مدرسه)، آپلود محتوای تولید شده (گذاشتن اطلاعات روی اینترنت)، ایجاد عشق پیامکی و تهیه برخی از پیامک‌های توهین‌آمیز.

نکته مهم دیگری که در این بررسی مشخص شد، تحولات هنجاری شدیدی بود که در دختران سال‌های آخر دبستان مشهود بود. به این معنا که در یک بررسی تطبیقی، مشخص شد که میزان ارسال پیامک‌های ظاهراً اشتباه برای یافتن دوست جنس مخالف، در سطح دختران دبستانی، چند برابر پسران دبستانی است، در حالی که طبق ادبیات موجود روان‌شناسی اختلافی زن و مرد، ارسال پیامک‌های به ظاهر اشتباه با موضوع عشقی، بیشتر از مردان انتظار می‌رود که از گرایش جنسی بیشتر و روحیه تهاجمی تری نسبت به زنان برخوردارند. البته، در این میان مسأله بلوغ زودتر دختران ممکن است به عنوان یک متغیر مداخله‌گر تأثیرگذار واقع شده باشد. اما با این همه، باز به نظر می‌رسد، اختلاف اخیر را عمدتاً باید با اتکا به تحولات هنجاری شدیدی که در طی دهه‌های اخیر جامعه زنان به وقوع پیوسته است، تبیین کرد.

بررسی تطبیقی نتایج حاصل از مصاحبه با دختران و پسران دانش‌آموز در کاربری از تلفن همراه دال بر آن است که دختران در زمینه‌های ارتباطی و عاطفی (مانند تهیه گالری عکس بچه‌ها، تصاویر عاطفی و عاشقانه، عکس گرفتن و فیلم برداری از طبیعت، استفاده از موسیقی) از پسران برتر هستند و پسران در زمینه‌های تفریحی (نظیر انجام بازی و بازی‌های روی خط)، فنی (مانند: تهیه گالری عکس ماشین‌ها، موتورها و هواپیماها، دانلود اطلاعات مورد نیاز از اینترنت) و موارد هیجان‌جویانه (مانند ایجاد مزاحمت با تلفن همراه یا سرکار گذاشتن دیگران)، برتر از دختران ظاهر می‌شدند. البته دختران در زمینه پنهان‌کاری، بسیار فراتر از پسران عمل می‌کردند و با مواردی، مانند: ضبط اسم دوست جنس مخالف به صورت افراد هم‌جنس، استفاده از سیم کارت دوم، رم جداگانه و فایل‌های مخفی یا انتقال تلفن همراه به مدرسه، به شکلی بسیار پیچیده‌تر از پسران عمل می‌کردند که موارد اخیر با توجه به روان‌شناسی اختلافی دو جنس قابل تبیین است (Matlin, 1987).

اما؛ شاید، مهم‌ترین یافته پژوهش، هشدار در جهت تحولات هویتی دختران و پسران کاربر تلفن همراه در مدرسه باشد. از منظر نظریه اریکسون نوجوان و جوان در مقطع سنی ۱۲ تا ۱۸ سال، به دنبال شکل دادن به هویت خویش است و در صورت عدم تحقق این امر، وی به پراکندگی نقش دچار می‌شود (Santroc, 2005). از این رو، می‌توان به لحاظ نظری تصور کرد، نوجوانی که ذهن وی در اثر برخورد انفعالی اولیا و اولیای آموزشی و فرهنگی جامعه، مالمال از محصولات فرهنگی غرب شده است و وی بدون آن که از تفکر انتقادی لازم در جهت بررسی صحت و سقم

این محصولات باشد، با اخلاق دیگر پیروی که از آن برخوردار است، نسبت به آنها پذیرش نشان می‌دهد، و در آستانه بلوغ نیز استقلال‌طلبی وی نیز مزید بر علت شده، او را به شکل نسبی در تقابل با اولیا و اولیای آموزشی نگاه می‌دارد و نوجوان در جریان کاربری پر جنگ و گریز از تلفن همراه در مدرسه، در عمل به مسیری هدایت می‌شود که برخوردار شدن از یک هویت پنهان، سرانجام آن است، چنین نوجوانی در جریان ساخت و بنا نهادن هویت مطلوب طبع خویش، بیشتر از آن که به مبانی فرهنگی، اجتماعی، عقیدتی و سیاسی جامعه خویش تکیه داشته باشد، به مبانی فرهنگی تکیه می‌کند که در جریان کاربری از فن‌آوری‌های ارتباطی پیشرفته با آن مواجه شده و با آن تجربه زیسته داشته است و ماحصل این فعل و انفعالات چیزی جز تربیت یک انسان شرقی که با دیدی غربی به جهان بیرون می‌نگرد، نخواهد بود.

بحث و نتیجه‌گیری

بررسی تاریخچه پدیدآیی تلفن همراه، حکایت از آن دارد که تلفن همراه در ابتدا با اهداف امنیتی و اقتصادی طراحی و وارد بازار شد. اما، به تدریج استفاده از آن از وجهه‌ای اجتماعی برخوردار شد و در حال حاضر، بیشترین کاربری از آن، در زمینه‌های اجتماعی و تفریحی است.

بررسی ادبیات پژوهش در زمینه تلفن همراه، بیانگر آن است که، محققان پیش از آن که به ابعاد انسانی - اجتماعی تلفن همراه توجه کنند، متوجه ابعاد عینی و ملموس تلفن همراه شده‌اند و به بررسی تبعات زیستی کاربری از تلفن همراه، پرداخته‌اند. حال آن که تلفن همراه اولاً به تعبیری موجد فرهنگ جدیدی به نام فرهنگ تلفن همراه است و ثانیاً به دلیل نوجویی و علائق وافر جوانان به فن‌آوری‌های ارتباطی پیشرفته، از نفوذ و گستره وسیعی در سطح آنان برخوردار است و ثالثاً تلفن همراه اثرات هویتی قابل توجهی در سطح کاربران جوان خود دارد (Hulme, 2001)، از این رو چگونگی کاربری کاربران نوجوان و جوان ایرانی از تلفن همراه و امکانات جانبی آن، در دستور کار پژوهش قرار گرفت.

جهت بررسی چگونگی کاربری کودکان و نوجوانان ایرانی از تلفن همراه، پس از بررسی اجمالی ادبیات علمی موجود در مورد تلفن همراه، بررسی تحولی چگونگی کاربری دانش‌آموزان دختر و پسر ایرانی از فن‌آوری تلفن همراه، در دستور کار پژوهش قرار گرفت. مصاحبه‌های انجام شده با دانش‌آموزان دختر و پسر دبستانی، حکایت از آن دارد که دانش‌آموزان کاربر تلفن همراه

از تلفن همراه‌شان در زمینه‌های ارتباطی، تفریحی (بازی و سرگرمی)، کاربری آموزشی، کاربری علمی - تحقیقاتی، کاربری خدماتی، کاربری‌های فنی، آشنا شدن جوانان با دیگر فن‌آوری‌های ارتباطی پیشرفته و (در حد محدودی) استفاده‌های دینی استفاده داشته‌اند.

کاربران دختر و پسر مصاحبه شده، در جریان مصاحبه‌هایشان از تهدیدهای تلفن در اشکال متعددی یاد کرده‌اند. اما، با این همه لازم به یادآوری است که تهدیدهای کاربری کودکان و نوجوانان از تلفن همراه به آنچه افراد مصاحبه شده از آن یاد کردند، محدود نشده، فراتر از این موارد است. به تعبیر دیگر، جمعیت مورد بررسی از سویی به دلیل سن کم و کم بودن تجربیات اجتماعی و از سوی دیگر به سبب فاصله نسبی که از تفکر انتزاعی داشته‌اند، قادر به شناخت برخی از عوارض و تبعات آسیب‌زای کاربری از تلفن همراه نبوده‌اند.

با توجه به آن‌چه از آن یاد شد، می‌توان نتیجه گرفت، استفاده دانش‌آموزان از تلفن همراه در سال‌های ابتدایی مدرسه، عمدتاً آشنایی با کاربری‌های مختلف این فن‌آوری می‌باشد، دختران و پسران دانش‌آموز در ادامه پس از آشنایی نسبی با کاربری‌های تلفن همراه‌شان، برخی از کاربری‌های ارتباطی، تفریحی، آموزشی و خدماتی را از فن‌آوری تلفن همراه دارند. اما، در مجموع به دلیل عدم بسترسازی فرهنگی مناسب در جامعه، مدرسه و خانه، به استفاده‌های آنان در سال‌های آخر مدرسه، کاربری‌های نامناسب و آسیب‌زا نیز افزوده می‌گردد.

یافته‌های پژوهش حاضر به سبب رسیدن به سطح اشباع، هم‌خوانی نتایج حاصل در دو جنس که اطلاعات آنها جداگانه گردآوری شده بود، هم‌سویی با پژوهش‌های محدودی که در زمینه مسایل فرهنگی - اجتماعی کاربری از فن‌آوری تلفن همراه وجود دارد و هم‌خوانی با سیاست‌های مبتنی بر نفی فن‌آوری‌های ارتباطی جدید (و در اینجا تلفن همراه) که در کلان‌جامعه و خاصه آموزش و پرورش ملاحظه می‌گردد، از باورپذیری و تصدیق‌پذیری لازم برخوردار است.

در ارتباط با تبیین رفتار کودکان و نوجوانان در این پژوهش می‌توان بیان داشت، طبق نظریه پیازه کودکان و نوجوانان کاربر تلفن همراه عمدتاً از تفکر انتزاعی بی‌بهره بوده، دارای اخلاق دیگر پیرو هستند. طبق نظریه والن نیز می‌توان اظهار داشت، نوجوان در اوان بلوغ برای اثبات هویت خویش دست به نفی اولیای خود می‌زند (Crim, 2000). از منظر نظریه اریکسون نیز نوجوان و جوان در مقطع سنی ۱۲ تا ۱۸ سال، به دنبال شکل دادن به هویت خویش است و در صورت عدم تحقق این امر، نوجوان و جوان به پراکندگی نقش دچار می‌شود (Santroc, 2005). بنابراین، به

نظر می‌رسد، در صورت کوتاهی و تعلل در بسترسازی فرهنگی برای کاربری بهینه و مناسب از تلفن همراه، از سوی جامعه، مدرسه و خانواده، باید انتظار سردرگمی هویتی کاربران نوجوان تلفن همراه را داشت.

در یک جمع‌بندی اجمالی از چگونگی کاربری دانش‌آموزان دبستانی از تلفن همراه، می‌توان بیان داشت، با توجه به شواهد گردآوری شده از ادبیات جهانی و ادبیات داخل، می‌توان با احتیاط بیان داشت، به نظر می‌رسد، نوع استفاده دانش‌آموزان ایرانی از تلفن همراه و امکانات جانبی آن تا حدودی متفاوت از کاربران مشابه‌شان در سطح جهان می‌باشد. به این معنا که برخلاف ادبیات جهانی که کاربران تلفن همراه از این فن‌آوری ترکیبی از استفاده‌های مثبت و منفی را دارند، کاربران ایرانی در استفاده خویش به سبب بی‌توجهی به بسترسازی فرهنگی لازم در کاربری مناسب از فن‌آوری‌های ارتباطی پیشرفته (از جمله تلفن همراه)، بیشتر معطوف به بهره‌گیری از کاربری‌های نامناسب تلفن همراه هستند. نتیجه اخیر بازرنگری جدی در سیاست‌گذاری نهادهای فرهنگی جامعه در ارتباط با فن‌آوری‌های ارتباطی پیشرفته، از جمله تلفن همراه را الزامی می‌کند. در ادامه، پیشنهادهای پژوهش در سه فراز پیشنهادهای کلان‌نگر برای جامعه، پیشنهادهای میان‌برد برای نظام آموزشی و پیشنهادهای خردنگر برای خانواده، ارائه خواهد شد.

پیشنهادهای کلان‌نگر برای جامعه: بررسی مواضع مسئولان ایرانی در سطح کلان‌نگر حکایت از آن دارد که اولیای امور فرهنگی در برخورد با فن‌آوری‌های ارتباطی پیشرفته، از جمله تلفن همراه، بیشتر از آن که با دیده‌ای مثبت به این فن‌آوری‌ها نگاه کنند، با دیده‌ای منفی به آنها نگاه کرده‌اند و بیشتر از آن که درصدد بسترسازی فرهنگی برای استفاده بهینه از آنها باشند، درصدد مقابله با آنها برآمده‌اند، حال آن که به دلیل تحمیلی بودن فن‌آوری‌ها، رویکرد اخیر محکوم به شکست خواهد بود. در شرایط اخیر باید کوشید با افزایش فرصت‌های فن‌آوری‌ها، از میزان تهدید آنها کاست.

پیشنهادهای میان‌برد برای نظام آموزشی: بررسی رویکرد اولیای آموزش و پرورش ایران، دال بر آن است که مسئولان آموزش عمومی کشور عمدتاً به دلیل پرهیز از مبادلات هرزه‌نگار، هجوآمیز و رد و بدل کردن اطلاعات سیاسی، استفاده از تلفن همراه را در سطح مدارس را در تاربخ ۱۳۸۵/۸/۱۷، ممنوع اعلان کرده‌اند. حال آن که دانش‌آموزان با تخطی از این امر، به شکل پنهان، تلفن همراه (یا رم جانبی خویش) را به مدرسه آورده، در عمل دست به مبادله انواع اطلاعات با یکدیگر می‌زنند. در صورتی که اگر رویکرد اولیای آموزشی نسبت به فن‌آوری‌های ارتباطی

پیشرفته، از جمله تلفن همراه، منفی نبود، در رویکردی مثبت و مداخله گرایانه این امکان وجود داشت که با پذیرش گوشی‌های ساده و فاقد بلوتوث در مدارس، امکان آموزش مبتنی بر تلفن همراه را در مدرسه پدید آورد و از تلفن همراه نه تنها در امر آموزش، بلکه در موارد دیگری مانند ارتقای مهارت‌های زندگی، آموزش‌های غیررسمی، سرگرمی و نظایر آن سود برد. پیشنهادهای خردنگر برای خانواده: خانواده‌ها باید ضمن کسب شناخت و انتقال اطلاعات لازم به فرزند، دست به فرهنگ‌سازی برای استفاده بهینه فرزند از تلفن همراه بزنند و نظارت مستمر خود بر کاربری فرزند از تلفن همراه را اعمال کنند.

References

1. Bellina, L., & Missoni, E. (2009). Mobile cell-phones (M-phones) in telemicroscopy: Increasing connectivity of isolated laboratories. *Diagnostic Pathology*, 4:19. doi: 10.1186/1746-1596-4-9.
2. Consortium for School Networking. (2011). *Acceptable use policies in a web 2.0 & mobile era: A guide for school districts*. Consortium for School Networking.
3. Crin, W. C. (2000). *Theories of development, concepts and applications* (4th Edition). New Jersey: Prentice Hall.
4. Diamantes, T. (2010). Recent court rulings regarding student use of cell phones in today's schools. *Education*, 131(2), 404-406.
5. Frieser, M. (2009). *Sector profile: Porn in the USA*. Retrieved from www.mobile entertainment news
6. Gayeski, D. (2002). *Learning unplugged: Using mobile technologies for organizational training and performance improvement*. New York: American Management Association.
7. Hulme, M. (2001). *Me, my phone and I: The role of the mobile phone*. Retrieved from www.michaelhulme.co.uk
8. Johnson, C., & Kritsonis, W. A. (2007). National school debate: Banning cell phones in public schools: Analyzing a national school and community relations problem. *National Forum of Educational Administration and Supervision Journals*, 25(4).
9. Matlin, M. W. (1987). *The psychology of women*. Philadelphia: Holt, Rinehart and Winston, INC.
10. McGuigan, J. (2005). Toward a sociology of the mobile phone. *An Interdisciplinary Journal on Humans in ICT Environments*, 1(1), 45-57.
11. Morrison, C. T. (2009). What would you do, what if it's you? Strategies to deal with a bully. *Journal of School Health*, 79(4), 201-204.

12. Nicol, A., & Fleming, M. J. (2010). "i h8u": The influence of normative beliefs and hostile response selection in predicting adolescents' mobile phone aggression-a pilot study. *Journal of School Violence*, 9(2), 212-231.
13. Plant, S. (2000). *On the mobile, the effects of mobile telephones on social and individual life*. Online Publications Sociology of the Mobile Phone. Soziologisches Institut der Universität Zürich.
14. Raskauskas, J. (2010). Text-bullying: Associations with traditional bullying and depression among New Zealand adolescents. *Journal of School Violence*, 9(1), 74-97.
15. Roberts-Pittman, B., Slavens, J., & Balch, B. V. (2012). The basics of cyberbullying. *School Administrator*, 69(4), 33-37.
16. Santroc, J. W. (2005). *Adolescence* (10th Ed.). London: Mc Graw Hill.
17. Strauss, A., & Corbin, J. (1998). *Basics of Qualitative Research Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory* (2nd edition). London: Sage.
18. Thomas, K. M., & McGee, C. D. (2012). The only thing we have to fear is... 120 Characters. *TechTrends: Linking Research and Practice to Improve Learning*, 56(1), 19-33.
19. Uhler, S. F., & Smith, G. T. (2012). Regulating conduct in new frontiers. *Education Digest: Essential Readings Condensed for Quick Review*, 77(8), 47-52.
20. Yilmaz, H. (2011). Cyberbullying in Turkish middle schools: An exploratory study. *School Psychology International*, 32(6), 645-654.